

**OPO – Organisasjonen
mot politisk overvåking**
Postboks 628 Sentrum
0106 Oslo
Telefon 900 19 985
e-post: overvak@opo.as
Bank giro 0537.51.98403
<http://home.no.net/overvak/>

Medlemsbulletin nr. 2/2005

- Presentasjon av ny leder
- Referat fra årsmøtet 2005
- Pressemelding i forb. med Per Bortens død
- Regnskap 2004 med revisorrapport
- Budsjett 2005
- ”Operasjon Prevent” – brev fra PST
- ”PST og islam” – manus til artikkel fra OPO
- ”Lett å trække over”. PST-sjef Jørn Holme, referert i Dagbladet 26. november 2004.
- ”Muslimer kriminaliseres”. Styremedlem i OPO, Geir Hovland i debatt med PST-sjefen, Dagbladet 26. november 2004.
- ”Slapp for lett”. Leder i Dagsavisen 29. desember 2004
- ”Innrømmelser krever modenhet”. Leder i Aftenposten 5. desember 2004.
- ”Stortinget og massemediene diskriminerer POT-ofrene”. Åge Fjeld i Friheten 10. desember 2004
- ”Å stole på PST”. Erling Folkvord i Dagbladet 24. januar 2005.

KONTINGENTINNBETALING

Årsmøtet 2005 vedtok å heve medlemskontingenten til 200 kr./år.

AU ber dere benytte vedlagte giro ved innbetaling, eventuelt annen betalingsform. Men under enhver omstendighet er det viktig at dere oppgir navn og adresse ved innbetaling, for identifisering av ”anonyme” innbetalinger er både tidkrevende og vanskelig.

NY LEDER

Årsmøtet 2005 valgte Kjell Horn som leder etter Erling Folkvord, som hadde bedt om å slippe gjenvalg.

Kjell meldte seg som frivillig medarbeider i 2003 og ble valgt som nestleder i 2004. I dette vervet utførte han en stor del av det praktiske arbeidet for AU og hadde dessuten arbeidet med den såkalte "Unnskyldsaka" som et av sine definerte områder.

Sin første kontakt med overvåking fikk han sannsynligvis (sånt er jo ikke enkelt å "bevise") i 1958 da han som medlem av styret i Sosialistisk Studentlag ble ekskludert av Arbeiderpartiet fordi han som pasifist og NATO-motstander nektet å skrive under på en lojalitetserklæring til partiet. Seinere ble han arrestert i forbindelse med den såkalte "Madseruddemonstrasjonen" i 1964, og kom da også inn i rullene til Stay Behind!

Parallelt med dette har han – både gjennom medlemskap og generelt engasjement – vært aktiv på områder som har utfordret og irritert "det bestående" ikke minst innenfor skoleverket, der han har vært yrkesmessig tilknyttet helt til han ble pensjonist for et par år siden. En smule oppsikt vakte det da han i 1978 tok initiativ til – og satt i ledelsen av – den landsomfattende yrkesforbudskomiteen til støtte for kollegaen Kjell Folkvord i Odda. Arbeidet førte fram.

Når "Unnskyldsaka" – det gamle kravet om unnskyldning fra riskpolitikerne for den ulovlige overvåkingen som skjedde i etterkrigstida – er vel i havn, ser han fram til å jobbe målrettet sammen med AU og det øvrige styret på å demme opp for de alvorlige anslagene mot generelle demokratiske rettigheter som ytringsfrihet, organisasjonsfrihet og lovlig politisk virksomhet som er i emning nå, etter at "det nye fiendebildet"; *islamisme* og *terror* er etablert som "sannhet".

Dette er imidlertid ikke noen enmannsjobb. Derfor ønsker han et aktivt styre og helst også en medlemsmasse der mange er villige til å brette opp ermene og gjøre en jobb, både praktisk og ideologisk.

OPOs ÅRSMØTE 25. JANUAR 2005 – REFERAT

Innkallingen til OPOs tredje ordinære årsmøte ble godkjent.

Erling Folkvord og Kjell Horn ble foreslått som hhv. møteleder og referent.

Forslaget ble vedtatt.

Det var tjuefem medlemmer til stede, inklusive arbeidsutvalget.

Tidligere statsminister Per Borten er død. Han var den første politiker på topplan som varslet om at noe ikke stemte når det gjaldt den praksis som ble fulgt av daværende POT, noe som etter en tid ga støtet til opprettelsen av Lundkommisjonen. Årsmøtet vedtok å sende en blomsterhilsen i forbindelse med begravelsen fredag 28. januar, med følgende hilsen fra oss: *Takk for ditt politiske mot.*

Sakliste:

1. Årsmelding 2004

Årsmeldingen for 2004 var sendt medlemmene på forhånd. Erling Folkvord gikk gjennom meldingen. Kommentarer og etterfølgende innspill:

- 2.8. Forholdet til justisdepartementet. Det ble spurt om støtten på 25.000 kroner var øremerket. Svar: nei. Dette er en ren driftsstøtte, blant annet til reisevirksomhet. Tilsvarende støtte er for øvrig ikke regnet inn i budsjettet (se sak 4 nedenfor), da vi ikke kan regne med at vi er inne på noen fast post. Men vi skal søke i år også.
- 3.3 Styremedlemmet fra Trondheim benyttet anledningen til å presisere at møtet den 10. mai hadde vært mer enn vellykket. Oppsiktsvekkende stort oppmøte, god innledning av Erling Folkvord og spennende diskusjoner.
- 3.6 Nestleder kunne, på spørsmål fra salen, bekrefte at Tuva Raanes' prosjekt *er* i gang. For øvrig ble det stilt spørsmål om prosjektet også kan omfatte familier til avdøde som *ikke* har fått innsyn. Spørsmålet vil bli brakt videre til Tuva Raanes.
- 3.8, 12. prikkpunkt: Innsyn i militære arkiver. Det ble fra salen understreket at her ligger det et stort og viktig forskningsfelt. Medlemmer oppfordres om å ta tak i dette.

2. Regnskap og melding fra revisor

2.1 Regnskap

Regnskapet ble lagt fram på møtet og gjennomgått av kasserer Geir Hovland. Revisor Dag Tangen leste opp revisors erklæring som anbefaler at regnskapet godkjennes¹. Regnskapet ble godkjent.

¹ Se vedlegg

3. Arbeidsprogram

Arbeidsprogram for 2005 var sendt ut sammen med innkallingen. Dette var mer eller mindre identisk med programmet for 2004, men noe redigert. Et ytterligere redigert forslag ble lagt fram på møtet og gjennomgått av Kjell Horn. Han la vekt på følgende tredelte prioritering:

Til del 1, Komme antidemokratiske tiltak i forkjøpet

I ”kampen mot terrorisme og organisert kriminalitet” krever politiet og dets sikkerhetstjeneste i de fleste vestlige land, inkludert Norge, økte ressurser og utvidete fullmakter, på bekostning av demokratiske skranker. Det ble vist til Stein Viksveens bok ”Fienden som forsvant”, de omfattende muligheter for avlytting/sporing av telefon og datakommunikasjon, og politiets ”Operasjon Prevent” som er rettet mot studenter og vitenskapelig personell fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika.

- Det gjøres lite for å hindre at uskyldige havner i rullene. → En demokratisk trussel.
- Norge er blant de som har de beste demokratiske kontrollrutinene. Må jobbe for å opprettholde dette.
- Økokrimsjef Erling Grimstad: ”Vi må ikke generalisere ut fra folkegruppe eller religiøs tilhørighet. Etterforskningen må drives mot de få personene det er grunn til å etterforske. Vi har spilt fallitt hvis angsten for terrorisme øker fremmedfrykten.”²

Til del 2, Bidra til å løse problemer fra fortida for den enkelte

- Dette *var* ved starten i 2001 OPOs viktigste oppgave. Oppgaven nærmer seg sin løsning. I samarbeid med stortingsrepresentanter arbeider OPO for at et dok 8-forslag om saken blir tatt opp til behandling i Stortinget i løpet av våren.

Til del 3, Sikre historisk materiale

- I det daglige; oppfordre medlemmene om å sende kopi av mappene sine til riksarkivet. Fra salen ble det sagt at enkelte kvier seg for dette på grunn av politiets fremstillinger. Det ble nevnt at materialet kan anonymiseres eller få klausul om tilgjengelighet.
- Mht. forskning; AU har ikke kapasitet ut over det daglige arbeidet. Må satse på at det innen styret, eller i medlemsmassen for øvrig, fins folk med overskudd og kontakter slik at historisk materiale kan sikres. For øvrig støtte det arbeidet som gjøres fra medlemmers/journalisters side med å intervju overvåkede og samle stoffet mellom permer.

² Dagbladet, Magasinet 15.01.05

På grunnlag av forslag fra salen ble det gjort fem endringer i det forslaget som var lagt fram:

- Parentesen (Være proaktive) ble vedtatt strøket fra overskrifta, del 1.
- 1.3 fikk et tillegg om en oppfordring til de politiske ungdomsorganisasjonene om å ta med arbeid mot politisk overvåking som del av deres respektive arbeidsprogram.
- Til punkt 1.8 ble det vedtatt å føye” i overensstemmelse med rettsstatens normer”. Dette ble vedtatt mot 6 stemmer og 2 avholdende.
- Nytt punkt 2.3 om økonomisk erstatning er hentet fra vedtektene, men hører også hjemme i arbeidsprogrammet.
- Nytt punkt 2.4 Arbeide for nedgradering og rett til innsyn i mapper fra tida etter 1977.

Med disse endringene og tilleggene ble arbeidsprogrammet for 2005 enstemmig vedtatt. Kjell Horn presiserte at det er mer enn ambisiøst og at styremedlemmer og øvrige medlemmer av OPO i perioden må bistå arbeidsutvalget dersom vi skal kunne gå løs på flere oppgaver enn dem vi allerede arbeider med. Arbeidsprogram 2005 følger vedlagt.

4. Forslag til budsjett og fastsetting av kontingent

Forslag til budsjett

Dette ble lagt fram på møtet. Det ble stilt spørsmål ved hvorfor posten ”Offentlig støtte” var satt til null. Geir Hovland begrunnet dette med at vi ikke kan forskuttere at bevilgning vil bli gitt, men at vi vil søke. Se ellers kommentar til punkt 1, Årsmelding, foran.

Forslaget til budsjett ble vedtatt uten endringer³.

Fastsetting av kontingent

Etter forslag fra salen ble medlemskontingenten vedtatt hevet fra 100 til 200 kroner per år. Et forslag om å øke kontingenten til 300 kr. ble satt fram etter strek for debatten. Årsmøtet vedtok med klart flertall å ikke oppheve strek. Dette forslaget ble derfor ikke tatt opp til avstemning.

5. Vedtekter med forslag til endringer

Vedtektene med forslag til mindre redaksjonelle endringer var sendt medlemmene på forhånd. Ytterligere språklige endringer ble foreslått fra salen. Styrets/arbeidsutvalgets og de seinere forslagene ble innarbeidet i de reviderte vedtektene som ble enstemmig vedtatt, se vedlegg.

³ Se vedlegg

6. Innkomne forslag

Det var innen fristen kommet inn to skriftlige forslag.

- Ivar Kristensen: Forslag til uttalelse fra årsmøtet vedrørende ulovlig overvåking. Forslaget ble referert og synspunktene innarbeidet i den pressemeldingen OPO sender ut i forbindelse med Per Bortens begravelse og arbeidet vårt overfor Stortinget, se årsmeldingens punkt 3.1.
- Liv Ellen Buttingsrud: Forslag til tilføyelse til vedtektene der hun blant annet ønsker en formulering om at ”PST blir organisert i overensstemmelse med rettsstatens normer”. Forslaget er delvis innarbeidet i arbeidsprogrammets punkt 1.8.

7-9. Valg av styre m. arbeidsutvalg, revisorer og valgkomité

Valgkomiteens leder, Kjell Bygstad la fram komiteen innstilling.

Som medlem i styret, i tillegg til valgkomiteens innstilling, ble Liv Ellen Buttingsrud foreslått. Hun sa seg villig.

Som nytt varamedlem ble Vera Hagen foreslått, men hun ønsket ikke å ta noe verv.

Ved valget fikk AU og styre med varamedlemmer følgende sammensetning:

Arbeidsutvalg

Kjell Horn (leder)

Tor Bernhardsen

Kristian Haldorsen

Geir Hovland

Varamedlemmer

Ola Lars Andresen

Kjell Bygstad

Torgny Hasås

Ivar Nygaard

Styremedlemmer

Liv Ellen Buttingsrud

Åge Fjeld

Erling Folkvord

Unni Hagen

Peder Martin Lysestøl

Berit Rusten,

Gro Standnes

Tronn Ødegaard

Mari Aasen

Revisorer

Eigil Norli

Dag Tangen

Valgkomité

Ola Lars Andresen

Kjell Bygstad

Unni Hagen

Ivar Nygaard

Følgende forslag fra valgkomiteen, med tilleggsforslag fra salen, ble enstemmig vedtatt for 2005: *Årsmøtet gir styret fullmakt til eventuelt å supplere seg sjøl eller supplere arbeidsutvalget.*

10 Pressemelding

Som nevnt under sak 6 foran – innkomne forslag – vedtok årsmøtet å sende ut en pressemelding i forbindelse med at Per Borten er død og skal begraves fredag 28. januar. Pressemeldingen følger som vedlegg.

Nyvalgt leder takket Erling Folkvord for hans innsats gjennom to år som OPO-leder og la særlig vekt på hans evne til få medlemmene i AU til å trekke sammen, i tillegg til at han hele tida har øst av sin politiske erfaring, innsikt og sikre dømmekraft. Han vil bli savnet i AU, men det er en trøst at han fortsatt sitter i styret og vil bidra ved behov.

Tusen takk!

Årsmøtet sluttet ca. kl 20.30

Referent, Kjell Horn

OPO – Organisasjonen mot politisk overvåking

Postboks 628 Sentrum

0106 Oslo

Tlf. 900 19 985

e-post: overvak@opo.as

Bankgiro 0537.51.98403

<http://home.no.net/overvak/>

Oslo 25. januar 2005

PRESSEMELDING

Tidligere statsminister Per Borten døde den 20. januar i år. Blant de sakene han vil bli husket for, er at han på 1960-tallet, mens den kalde krigen var på sitt råeste, påviste overvåking av lovlig politisk virksomhet, forhold som han som

ansvarlig politiker ønsket å gjøre noe med. Et visjonært, redelig standpunkt og en modig handling.

Det skulle gå ca. tretti år fra Per Bortens første initiativ, til Stortinget omsider, den 1. februar 1994, oppnevnte en egen granskingskommisjon som fikk som mandat å granske Politiets overvåkingstjeneste (POT), Forsvarets sikkerhetstjeneste og Forsvarets etterretningstjenestes overvåking av norske borgere etter annen verdenskrig. "Lund-kommisjonen" avga sin rapport til Stortingets presidentskap den 28. mars 1996. I rapporten ble blant annet POTs rutiner og overvåking av norske borgere fram til 1977 kritisert, og dette førte til etablering av en midlertidig innsynsordning.

Både etableringen av Lundkommisjonen, kommisjonens rapport og etableringen av den midlertidige innsynsordningen, representerer enestående politiske beslutninger både i nasjonalt og internasjonalt perspektiv. Dette viser at de ulovlig politisk overvåkedes sak klart står i en særstilling, sammenliknet med andre grupper som på ulike grunnlag føler at de er urettmessig behandlet av storsamfunnet.

OPO – Organisasjonen mot politisk overvåking – har i snart fire år bedt våre folkevalgte gi de ulovlig overvåkede en unnskyldning. Som svar på kravet har justisminister Odd Einar Dørum ved to anledninger – i brev til OPO og som leserinnlegg i Dagbladet – gitt en form for unnskyldning. Men OPO finner ikke dette tilstrekkelig, og krever at unnskyldningen gis fra Stortingets talerstol, gjerne med følgende ordlyd:

Stortinget beklager at en rekke personer i en årrekke har vært ulovlig overvåket av Politiets overvåkingstjeneste, og har stor forståelse for de belastninger den enkelte har blitt påført på grunn av en slik urettmessig overvåking.

Det ville være en verdig avslutning av et trist kapittel i norsk etterkrigshistorie om våre rikspolitikere viste politisk mot og demonstrerte moralsk integritet nok til å imøtekomme dette kravet.

Per Borten var en av de første som i 2004, skrev under på et opprop til støtte for kravet om offentlig unnskyldning til de overvåkede. En slik unnskyldning ville derfor, på en fin måte, også markere minnet til en kollega som nettopp viste at det går an å kombinere høyverdige menneskelige egenskaper med aktiv politikk på topplan.

REGNSKAP, BUDSJETT OG REVISORRAPPORT

PST OG ISLAM

Av Kjell Horn

Leder av OPO – Organisasjonen mot politisk overvåking

PST (Politiets sikkerhetstjeneste) fikk for noen måneder siden ny leder, tidligere statssekretær i justisdepartementet under Odd Einar Dørum, Jørn Holme, og den 31. januar presenterte han seg for første gang for pressa⁴). Seinere på kvelden fikk vi alle anledning til å bli kjent med ham i møte på TVs "Redaksjon en". Med Viggo Johansen som programleder og Kåre Willoch og Øystein Djupedal som meddebattanter, fikk han anledning til å vise åpenhet om PSTs arbeid, en åpenhet som er gledelig ny i forhold til alt hemmeligholdet som preget det gamle POT.

Men hva er nytt, bortsett fra åpenheten?

Det gamle POT ble, helt korrekt (selv om Kåre Willoch bestred funnene) kritisert for å ha overvåket enkeltpersoner fordi de tilhørte bestemte politiske grupperinger som drev ideologisk arbeid som lå klart innenfor rammene av norsk lov. Eller, sagt med andre ord, de ble overvåket på tross av at den politiske virksomheten de bedrev, var høyst lovlig. For dette har mange fått innsyn i det materialet som ble samlet inn og arkivert fram til 1977, og en del har fått en symbolsk erstatning som kompensasjon for den overlast de har lidt. (Hva som skjedde etter 1977 er en sak OPO vil arbeide med i tida framover.)

De overvåkede fra 1945 (og tidligere) og fram til 1977 hørte alle til en eller annen av de mange ulike grupperingene på den såkalte "venstresida". Men etter murens fall gikk luften ut av ballongen, og venstreradikale partier, grupper eller enkeltpersoner er ikke lenger interessante for PST.

Nei, nå – og især etter 11/9 – er det nye fiendebildet *islamistene*. I samtalen – ikke debatten, for det ble ingen slik – hos Viggo Johansen nevnte PST-sjefen, godt og entusiastisk fulgt opp av programlederen, denne grupperingen av mennesker åtte ganger. Legger vi til de i alt tretten gangene hhv. "muslimer", "våre nye landsmenn", "innvandremiljøer", "flerkulturell", "i psykisk ubalanse" og "asylsøker" ble nevnt, kommer vi til at *gruppa* "innvandrere med annen kulturell og religiøs bakgrunn enn den norske", ble nevnt i alt tjueen ganger, i et program som varte tjuetre minutter, det vil i snitt si hvert minutt. (Til sammenlikning kan nevnes at "dyrevernerere" og "høyreekstremister" hver ble nevnt én gang, og "venstresida" ble utdefinert som interessant for PST!) Selv om PST-sjefen gjorde noen spede forsøk på å avgrense overvåking til *enkeltpersoner* som planlegger voldelige aksjoner, så er det ikke til å unngå at inntrykket av at PST nå har *alle* muslimer under oppsikt, at det overhodet å høre til denne religionen er noe suspekt, slik det for tjue år siden og mer var

⁴ Se referat i Dgabladet 26. november 2004

forbundet med (voldelig) samfunnsundergravende virksomhet å være *kommunist* av et eller annet slag. Igjen dreier det seg altså om å mistenkeliggjøre mennesker ut fra gruppetilhørighet – religiøs denne gang, men det er uvesentlig.

Halvhjertetheten til PST-sjefen blir for øvrig ytterligere tydeliggjort i og med at organisasjonen, under kodeordet ”Operasjon Prevent”, har sendt brev til alle høyere læresteder om å sende inn oversikt over studenter og vitenskapelig personell som kommer fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika. At de fleste av disse er muslimer og altså skal overvåkes i denne egenskapen, synes åpenbart. Lærestedene reagerte nokså ulikt på kravet, og i et møte i Institutt for kriminologi og rettssosiologi 25. november 2004 ga PST selv – etter vår vurdering – motstridende svar på hva denne ”operasjonen” egentlig innebar. På grunn av denne uklarheten har OPO tatt saken opp med PST og i brev av 3. februar fått bekreftet at sikkerhetstjenesten har makulert navnelistene fordi de – av hensyn til behovet for ”å måle omfanget (av studenter fra land utenom Vest-Europa og Nord-Amerika) opp mot forventet ressursbruk og annen innstas til forebyggende aktivitet og bevisstgjøringstiltak ved universitetet”, trengte å vite tallet på disse studentene.

Svaret fra sikkerhetstjenesten v/fung. PST-sjef Signe Aalling er ikke uten videre beroligende, for fortsatt er personer – ut fra geografisk, etnisk eller religiøs tilhørighet til en gruppe, gjenstand for PSTs interesse. Av denne grunn, og på bakgrunn av studiodebatten 31. januar, gjentar vi derfor spørsmålet i en litt annen form: hvilken garanti kan PST-sjefen gi for at det trekkes et skille mellom *nødvendig overvåking av enkeltpersoner som planlegger kriminelle handlinger*, og *ulovlig overvåking av grupper/enkeltpersoner som driver lovlig politisk eller religiøs virksomhet*?

Kjell Horn

kjell.horn@oslo.online.no

DAGBLADET 24. JANUAR 2005

DAGBLADET 26. NOVEMBER 2004

DAGBLADET 26. NOVEMBER 2004

Styremedlem i OPO, Geir Hovland, i debatten med PST-sjef Jørn Holme 25. november 2004:

DAGSAVISEN 29. DESEMBER 2004 – ”KJELLERLEDER”

AFTENPOSTEN 5. DESEMBER 2004 – LEDER

FRIHETEN 10. DESEMBER 2004